

УДК [070:021.8](100)

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ЖУРНАЛІВ, ЯКІ ІНДЕКСУЮТЬСЯ В НАУКОМЕТРИЧНИХ БД

Шевцова Ю.О.

Харківська державна академія культури

Висвітлено результати аналізу бібліотечних зарубіжних журналів, які індексуються в наукометричних БД Scopus і Web of Science. Підкреслено роль журналу як важливого комунікаційного каналу. Надано відомості про імпаکت-фактор провідних зарубіжних періодичних видань бібліотекознавчого профілю. Наведено результати аналізу тематичної спрямованості розглянутих зарубіжних журналів. Підсумовано, що розповсюдження журналів у наукометричних БД впливає на розвиток професійної комунікації.

Ключові слова: бібліотечні зарубіжні журнали, професійна комунікація, імпакт-фактор, наукометричні БД, тематика бібліотечних зарубіжних журналів.

Постановка проблеми. Сучасний період характеризується збільшенням інтенсивності обміну інформацією, розширенням й одночасно ущільненням інформаційного простору. Це зумовлює модернізацію бібліотечної діяльності, потребує подальшого розвитку професійних комунікацій фахівців бібліотек. Професійна бібліотечна комунікація є соціально і професійно обумовленим процесом обміну інформацією і знаннями в контексті практичної, наукової, освітньої діяльності.

Одним із важливих каналів професійної комунікації є бібліотечні журнали, публікації яких сприяють вирішенню складних завдань бібліотеки як соціально-комунікаційної структури суспільства. Зокрема зарубіжні бібліотечні журнали надають актуальну інформацію про новітні методи, методики, інноваційні розробки колеґ із різних країн, дозволяють враховувати позитивний досвід для удосконалення обслуговування користувачів в українських бібліотеках.

Професійна бібліотечна комунікація на основі зарубіжних журналів є важливим фактором підвищення якості бібліотечної діяльності, професійної самоосвіти, творчої активності бібліотекарів. Це свідчить про важливість і нагальність здійснення аналізу зарубіжних бібліотечних журналів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом зростає кількість публікацій, спрямованих на розкриття періодичних видань, зокрема бібліотекознавчого спрямування. Це наукові розвідки українських дослідників Л. І. Бейліса, Л. В. Глазунової, С. В. Горової, В. Є. Сошинської [1–3; 5]. Також актуалізуються проблеми вивчення бібліотечних журналів зарубіжними вченими у напрямках їх ранжування. Зокрема Рейчел Хейсі (Rachel Hessey) та Джоанна Сін Сей-Чін (Joanna Sin Sei-Ching) проаналізували журнали бібліотечного та не бібліотечного профілю з точки зору географії авторів [7; 9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте сучасний стан зарубіжних бібліотечних періодичних видань, які індексуються в наукометричних БД, як важливого каналу професійної комунікації, потребує поглибленого вивчення.

Метою статті є висвітлення результатів аналізу бібліотечних журналів провідних країн світу, які індексуються наукометричними БД Scopus і Web of Science.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають українські дослідники, бібліотечні журнали характеризуються різноманітністю жанрової належності публікацій, серед яких – офіційні документи, що регламентують розвиток галузі, методичні рекомендації і інструкції, наукові теоретичні та методологічні огляди, історичні розвідки, дискусії, публіцистичні статті, практичний досвід [4; 5]. Вони є необхідним каналом професійної комунікації як в історичній ретроспективі, так і в сучасному світі, коли ми перейшли на електронні форми, що значно розширило комунікаційні можливості соціального спілкування [4].

Періодичні видання мають різноманітні форми подання інформації та складаються з різних видів джерел, що за змістом функціонально поєднані, охоплюють як інформацію загальнонаукового, методологічного, аналітичного характеру так і історичні розвідки, практичний досвід, а також становлять різні тематичні класи [4].

Одне з провідних місць у професійних комунікаціях належить бібліотечним журналам США, Великобританії, Німеччини, Франції, Італії. Це зумовлено тим, що саме в цих країнах бібліотечна справа має давні традиції, а бібліотечні установи динамічно розвиваються.

В процесі дослідження було проаналізовано бібліотечні журнали зазначених країн, що входять до наукометричних БД – Scopus (найбільшої у світі реферативної бази даних і наукометричної платформи) та Web of Science (реферативної наукометричної бази наукових публікацій проекту Web of Knowledge компанії Thomson Reuters) протягом 2010–2015 рр. Детальні дані результатів аналізу кількості зарубіжних журналів у БД Scopus і Web of Science представлені у таблиці 1.

Таблиця 1
Відображення кількості бібліотечних журналів провідних країн Європи у БД Scopus і Web of Science за 2010–2015 рр.

	Великобританія		Нідерланди		Німеччина		Франція	
	Scopus	Web of Science	Scopus	Web of Science	Scopus	Web of Science	Scopus	Web of Science
2010	58	20	14	5	7	3	2	0
2011	57	24	14	6	7	4	2	0
2012	58	28	14	6	8	4	2	0
2013	59	29	14	6	8	4	4	0
2014	61	29	13	6	8	4	4	0
2015	62	30	13	6	8	4	4	0

Як свідчать дані таблиці, кількість журналів провідних країн Європи, що знаходять відображення в найавторитетніших наукометричних БД

поступово зростає, за виключенням Нідерландів. Очевидно, що одне із бібліотечних видань цієї країни не підтвердило свій рівень відповідно вимог БД Scopus.

Заслугує й на увагу значна кількість журналів бібліотекознавчого профілю, що включені до БД Scopus та Web of Science. Встановлено, що в міжнародній наукометричній БД Scopus у 2015 р. проіндексовано 62 назви бібліотечних журналів, які друкуються у Великобританії, 13 назв – у Нідерландах, 8 назв – у Німеччині, 4 – у Франції, а у БД Web of Science у 2015 р. було проіндексовано 30 назв бібліотечних журналів, які видаються у Великобританії, 6 – у Нідерландах та 4 – у Німеччині.

Слід також зазначити, що бібліотечні журнали поширюються через відображення у великій кількості наукометричних та інших БД. Наприклад, журнал «Program: Electronic Library and Information Systems» охоплює різні аспекти управління та використання інформаційних технологій в бібліотеках, архівах, музеях і галереях, інформаційних центрах. Більшість публікацій присвячено практичному застосуванню нових технологій і методів в бібліотечній діяльності. Він індексується у 26 БД. Серед яких: ISI; SCOPUS; Current Abstracts; Current Contents/Social and Behavioral Sciences; Education Full Text; Library and Information Science Abstracts (LISA); Social Sciences Citation Index; Social Scisearch та інші. Німецький журнал «International Journal on Digital Libraries», який зосереджує свою увагу на теорії та практиці комплектування; організації, управлінні та поширенні цифрової інформації за допомогою глобальних мереж, індексується у 21 БД, а нідерландський журнал «Information Services & Use», який охоплює області інформаційних технологій, зокрема управління інформацією та її практичне використання – у 13 БД. Це сприяє розширенню меж професійної комунікації між бібліотекарями із різних країн.

Одним з ключових концептів наукометричного апарату є імпакт-фактор (індекс впливості) наукового видання. Незважаючи на те, що фактор впливу спеціалізованих журналів на бібліотечну діяльність в умовах сьогодення змінюється, зростає увага фахівців до визначення динаміки імпакт-фактору бібліотечних журналів, який розуміється як показник якості. Проте дані зарубіжних дослідників [8] і дані нашого дослідження (табл. 2) доводять, що імпакт-фактор не є основою для впливу журналу на його статті та окремих вчених. Так, наприклад, журнали «Library Hi Tech», «Library Collections and Acquisition & Technical Services», «Library

Management», «Performance Measurement and Metrics», «Knowledge Organization» мають невисокий, або зовсім нульовий індекс, але вони впливові, їх активно використовує українське бібліотечне співтовариство.

Зарубіжні бібліотечні журнали, що індексуються у наукометричних БД Scopus і Web of Science, порівняно з іншими науками мають невисокий імпакт-фактор, який коливається від 0,00 до 2,0. Серед бібліотечних видань, які підлягали аналізу, найвищий імпакт-фактор мають журнали інформаційно-документного спрямування: «Journal of Infometrics», «Scientometrics», «Journal of Librarianship and Information Science», «Journal of Documentation», «Program: Electronic Library and Information Systems».

Таблиця 2
Імпакт-фактор та наявність у БД Scopus і Web of Science провідних бібліотечних журналів

Web of Science	Scopus	Назва	Країна	2010	2015
x	x	Journal of Librarianship and Information Science	UK	0.636	1.239
x	x	Journal of Documentation	UK	1.447	1.063
x	x	Program: Electronic Library and Information Systems	UK	0.596	1
x	x	Library Hi Tech	UK	-	0.798
x	x	Health Information and Libraries Journal	UK	0.761	0.712
x	x	Aslib Journal of Information Management	UK	-	0.676
x	x	Electronic Library	UK	0.489	0.436
x	x	Serials Review	UK	-	0.418
x	x	Library Collections and Acquisition & Technical Services	UK	0.529	0.136
	x	Library Management	UK	-	-
	x	Library Review	UK	-	-
	x	New Library World	UK	-	-
	x	Reference Librarian	UK	-	-
	x	Performance Measurement and Metrics	UK	-	-
x	x	Knowledge Organization	DE	-	0.522
x		Restaurator. International Journal for the Preservation of Library and Archival Material	DE	0.375	0.387
x	x	Libri	DE	0.365	0.339
x	x	Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie	DE	0.023	0.207
x	x	Journal of Informetrics	NL	3.119	2.373
x	x	Scientometrics	NL	1.905	2.084

Важливе значення у професійній комунікації бібліотечних фахівців, безперечно, має зміст статті та тематична спрямованість журналу. Як свідчать дані таблиці 2, більшість журналів присвячено окремим аспектам інформаційно-бібліотечної діяльності. Відображення результатів наукових бібліотекознавчих досліджень та практичних досягнень бібліотек різних країн за допомогою публікації в періодичних виданнях дозволяє передачу нового знання великому колу колег, які можуть використати ці знання та виробити нові.

Вивчення тематичної змістовності зарубіжних бібліотечних журналів викликало необхідність розширення кола країн. Це зумовлено тим, що окрема тематика журналів має певні переваги й за країнами (рис. 1).

Статті зарубіжних бібліотечних видань розкривають різні питання розвитку інформаційно-бібліотечної сфери. Вони сприяють:

- розвиткові професійної думки;
- просуванню передового досвіду;
- створенню комунікативного середовища підтримки інновацій;
- прогнозуванню перспектив бібліотечної діяльності;

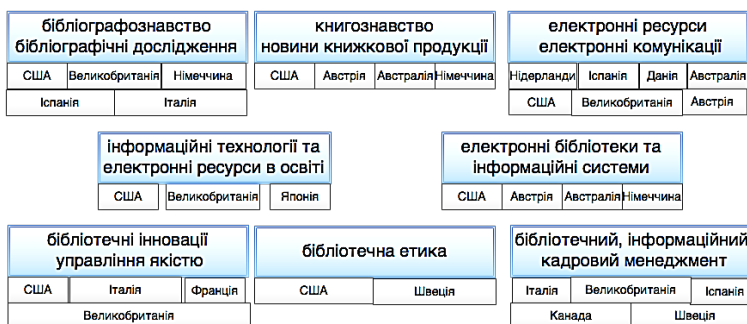

Рис. 1. Тематика бібліотечних журналів провідних країн світу

– розширенню професійних комунікацій на міжнародному рівні.

Дані проведеного аналізу свідчать, що тематика бібліотечних зарубіжних журналів спрямована на висвітлення різних напрямів діяльності, що турбують фахівців бібліотечної галузі: книгознавство, новини книжкової продукції; бібліографічні дослідження; електронні ресурси, електронні комунікації, електронні бібліотеки; інформаційні технології та електронні ресурси в освіті; бібліотечний менеджмент; моделі системи менеджменту якості; портали, корпорації, взаємодія бібліотек з іншими структурами; технології та користувачі; бібліотечна етика; бібліотечні інновації; збереження культурної спадщини; бібліотечна історія; специфіка діяльності бібліотек різних типів і видів.

Висновки і перспективи. Важливе місце належить професійним журналам у забезпеченні бі-

бліотечної спільноти новинами щодо вітчизняних та зарубіжних наукових розробок, впровадження інновацій в бібліотечну практику, модернізації бібліотечної освіти та підвищення кваліфікації працівників бібліотек. Вони дозволяють ознайомлюватися з перебігом певних наукових досліджень ще до їх завершення; сприяють розвитку бібліотечної справи в цілому, забезпечуючи її оперативним каналом комунікації; спонукають фахівців бібліотек до публікацій своїх праць; слугують своєрідним професійним форумом.

Зарубіжні бібліотечні журнали відображаються у багатьох наукометричних та інших БД, що сприяє їх використанню та створює умови для розвитку професійних комунікацій.

Подальшого ґрунтовного дослідження потребує вивчення впливу інтернаціоналізації бібліотечних журналів на приваблення авторів з різних країн.

Список літератури:

1. Бейліс Л. І. Українська бібліотечна періодика 1991–2005 років: основні тенденції розвитку: автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.08 / Л. І. Бейліс; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2006. – 18 с.
2. Глазунова Л. В. Фахові електронні ресурси ХДНБ ім. В. Г. Короленка у системі професійних комунікацій бібліотекарів / Л. В. Глазунова // Матеріали четвертої міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», Львів, 25 жовт. 2012 р. / Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Наук.-техн. б-ка. – Львів, 2012. – С. 105–115.
3. Горова С. В. Перспективи розвитку періодичних електронних видань у сучасному інформаційному середовищі / С. Горова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – 2013. – Вип. 35. – С. 101–112.
4. Пастушенко О. В. Дисертаційні дослідження періодики у книгознавстві, бібліотекознавстві та бібліографознавстві в аспектах соціальних комунікацій в Україні (1998–2013) / О. В. Пастушенко // Бібл. Вісн. – 2013. – № 5. – С. 38–44.
5. Сошинська В. Професійна комунікація як фактор розвитку книжкової галузі: автореф. дис. канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / В. Сошинська; Київ. Нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2013. – 20 с.
6. Шемаєва Г. В. Бібліотека в системі наукової комунікації: коеволуційні процеси розвитку: дис. д-ра наук 27.00.03 / Г. В. Шемаєва. – Харків, 2009. – 446 с.
7. Hesse R. Quantifying the value of knowledge exports from librarianship and information science research / Rachel Hesse, Peter Willett // Journal of Information Science. – 39 (1). – P. 141–150.
8. Lozano G. A., Lariviere V., Gingras Y. The weakening relationship between the impact factor and papers' citations in the digital age / G. A. Lozano, V. Lariviere, Y. Gingras // Journal of the American Society for Information Science and Technology. – 63. – P. 2140–2145. – Електрон. аналог: режим доступу: <https://arxiv.org/abs/1205.4328> (дата звернення: 23.10.16).
9. Sei-Ching Joanna Sin. Longitudinal Trends in Internationalisation, Collaboration Types, and Citation Impact: A Bibliometric Analysis of Seven LIS Journals (1980–2008) / Joanna Sin Sei-Ching // Journal of Library and Information Studies – 9:1 June 2011. – P. 27–49.

Шевцова Ю.О.

Харьковская государственная академия культуры

АНАЛИЗ ЗАРУБЕЖНЫХ БИБЛИОТЕЧНЫХ ЖУРНАЛОВ, КОТОРЫЕ ИНДЕКСИРУЮТСЯ В НАУКОМЕТРИЧЕСКИХ БД

Аннотация

Освещены результаты анализа библиотечных зарубежных журналов, которые индексируются в наукометрических БД Scopus и Web of Science. Подчеркнута роль журнала как важного коммуникационного канала. Приведены данные импакт-фактора ведущих зарубежных периодических изданий библиотечного профиля. Описаны результаты анализа тематической направленности рассмотренных зарубежных журналов. Подытожено, что распространение журналов в наукометрических БД влияет на развитие профессиональной коммуникации.

Ключевые слова: зарубежные библиотечные журналы, профессиональная коммуникация, импакт-фактор, наукометрические БД, тематика зарубежных библиотечных журналов.

Shevtsova Y.O.

Kharkov State Academy of Culture

ANALYSIS OF FOREIGN LIS JOURNALS INDEXED IN SCIENTOMETRIC DATABASES

Summary

The paper presents the results of analysis of foreign library journals indexed in scientometric databases Scopus and Web of Science. The role of library journals as the important communicative channel is emphasized. The impact factor's data of the leading foreign library journals is presented. The results of the analysis of LIS periodicals' thematic focus are given. The fact of indexation of LIS journals in scientometric databases and its influence on the development of the professional communication is summarized.

Keywords: foreign LIS journals, professional communication, impact factor, scientometric databases, the theme of foreign LIS journals.